พระธาตุมรดกโลกคืบหน้าถึงไหน (ตอนที่ 1)

ผศ.ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2555 คนนครและคนไทยบางส่วนที่รับรู้กันมาแว่ว ๆ ว่า นครศรีธรรมราชกำลังจะมีข่าวดีระดับชาติเกิดขึ้นอีกข่าวหนึ่ง นั่นคือข่าวเรื่องศูนย์มรดกโลกแห่งองค์การยูเนสโกได้ตอบรับข้อเสนอของประเทศไทย ที่ได้นำเสนอ *"วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร"* (หรือวัดพระธาตุ) ขึ้นบัญชีมรดกโลกในขั้นที่หนึ่ง คือขั้นเข้าสู่ *"บัญชีเบื้องต้น"* (Tentative List) ก่อนจะขึ้น *"บัญชีถาวร"* ในโอกาสต่อไป

และแล้วเดือนมิถุนายน 2556 คนนครและคนไทยทั้งประเทศก็ได้ตื่นเต้นกันจริง ๆ กับข่าวดีนั้น เมื่อคณะกรรมการยูเนสโกในคราวประชุมครั้งที่ 35 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ได้ลงมติรับ *"วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช"* ขึ้นบัญชีเบื้องต้น (Tentative List) ซึ่งเสนอโดยประเทศไทยในฐานะประเทศภาคีสมาชิกขององค์การยูเนสโกประเทศหนึ่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้น (นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์) จึงได้เร่งรัดให้คณะกรรมการแต่ละฝ่าย (ซึ่งมีอยู่ 10 ฝ่าย) รีบดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจแก่พี่น้องประชาชน ทั้งในจังหวัด ต่างจังหวัด และส่วนกลางโดยผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง โดยทำควบคู่ไปกับงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัด (Core Zone) การปรับปรุงพื้นที่กันชน (Buffer Zone) การปรับปรุงเส้นทางเข้าสู่วัด และการหาทุน เป็นต้น แต่ก็ไม่ลืมที่จะย้ำถึงการจัดทำเอกสารนำเสนอฉบับสมบูรณ์ (Nomination Dossier) ว่าควรจะให้แล้วเสร็จภายในเวลาสามปี

มาถึงเดือนตุลาคม 2556 ผู้ว่าฯวิโรจน์ จิวะรังสรรค์ ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ผู้ว่าฯอภินันท์ ชื่อธานุวงศ์ เข้ารับหน้าที่แทนก็สานต่อโครงการนี้ทันที นับเป็นความโชคดีของโครงการเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ว่าฯทุกท่านที่ผ่านมาตั้งแต่แรกเริ่ม (คือผู้ว่าฯภาณุ อุทัยรัตน์) สืบมาถึงท่านปัจจุบัน ต่างเอาจริงเอาจังกับงานโครงการนี้เป็นอันมาก

กล่าวเฉพาะเรื่อง *"การจัดทำเอกสารนำเสนอฉบับสมบูรณ์"* (Nomination Dossier) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับนักวิชาการอิสระ และนักวิชาการจากส่วนกลาง ได้ประชุมวางแผนการเขียนการสัมมนาวิชาการกันมาหลายครั้ง โดยยืนบนหลักการที่ว่าเอกสารนำเสนอจำเป็นที่จะต้องชัดเจน มีความเป็นเอกภาพในแง่ของวัตถุประสงค์ ข้อมูล เหตุผลสนับสนุน และข้อสรุป อย่างไรก็ดี การเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเขียนเอกสารอาจเป็นวิธีที่เร็วที่สุดและง่ายที่สุด ที่จะทำให้แหล่งมรดกวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้รับการขึ้นบัญชี ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่ดีหากผู้เชี่ยวชาญมีความเข้าใจมรดกโลกและแหล่งมรดก แต่วิธีนี้ยูเนสโกปรารภว่ามิใช่วิธีที่ดีนัก เพราะความลุ่มลึกนั้นอาจจะน้อยกว่ามุมมองของนักวิชาการท้องถิ่น อีกประการหนึ่งเป็นวิธีที่มิได้สร้างนักวิชาการท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่เขาเหล่านั้นคลุกคลีอยู่กับข้อมูล

วิธีที่ยูเนสโกเสนอก็คือ วิธีให้นักวิชาการท้องถิ่นได้ทำงานร่วมกับนักวิชาการภายนอกและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพราะนักวิชาการเหล่านั้นมีกรอบและมุมมองที่กว้างไกลกว่า วิธีนี้จะมีประโยชน์อย่างมากในระยะยาว เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้นักวิชาการรุ่นใหม่ในท้องถิ่นได้พัฒนาความเข้าใจที่ดีในด้านคุณค่า ความต้องการ ข้อจำกัดและโอกาสของแหล่งมรดก และสร้างความต่อเนื่องของการปกป้องคุ้มครอง การอนุรักษ์ และการบริหารจัดการแหล่งมรดก หลังจากที่ได้รับการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกโลก

เหตุนี้ในการประชุมนักวิชาการผู้เขียนเอกสารนำเสนอฉบับสมบูรณ์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2557 จึงได้ข้อสรุปว่า เราจะทำงานร่วมกันระหว่างนักวิชาการท้องถิ่นกับนักวิชาการส่วนกลาง โดยมีคณะกรรมการจากสมาคมอิโคโมสไทยในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาเป็นพี่เลี้ยง ช่วยตรวจสอบและให้เสนอแนะไปทีละบท จากนั้นจึงนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในระดับสากลมาอ่านและวิพากษ์วิจารณ์อีกครั้ง ก่อนจะนำไปแปลเป็นภาษาอังกฤษที่สมบูรณ์และสละสลวย

ทั้งหมดนี้จะต้องพยายามให้แล้วเสร็จเกือบจะสมบูรณ์ภายในเดือนธันวาคม 2557

---

25 กรกฎาคม 2557

3
ภารกิจที่จะต้องเร่งดำเนินการ

